

VALLÁSI SZOCIALIZÁCIÓS MODELLEK ALKALMAZHATÓSÁGÁNAK VIZSGÁLATA HÁROMGENERÁCIÓS INTERJÚK ADATAI ALAPJÁN

*A prezentáció a „Vallási változás Magyarországon” című kutatási projekt keretében valósul meg.
(nyilvántartási szám: K 119679), amelyet az Nemzeti Kutatási Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFI) Alapja támogat.*

NATIONAL RESEARCH, DEVELOPMENT
AND INNOVATION OFFICE
HUNGARY

PROJECT
FINANCED FROM
THE NRDI FUND
MOMENTUM OF INNOVATION

A Vallási változás Magyarországon c. kutatás főbb jellemzői

- Kutatási kérdéseink:
  - Mennyiben határozza meg a generációk közötti és az életúton belüli változás a vallásosság változását Magyarországon?
  - Milyen mechanizmusok lehetnek hatással a generációk közötti vallásátadásra?
- Interjúk: 12×3 családinterjú (3 generációval)
  - Vallás szerepe a családban, a vallásátadás hangsúlyai, környezeti hatás, vallási élmények, valláshoz fűződő viszony változása a generációk között és az életúton belül is
- Survey (fiatalok almintája felülreprezentált)
- Innovatív ifjúsági panel (kezdemény)

Jelen prezentációnk célja

Annak feltérképezése, hogy

- a korábbi vallási szocializációs modellek alkalmazhatók-e az intra- és intergenerációs vallási változások értelmezésére,
- vagy az aktív, alkotó, az életút során többször is újrakonstruálódó vallásosság szocializációs teóriája írja le jobban a tapasztalt jelenségeket.

A vallási szocializáció megközelítései

	Re-konstruktivista megközelítés	Konstruktivista megközelítés
Jellemzők	Az egyén magáévá teszi a mások elvárásai révén közvetített és dominált gondolkodás- és cselekvésmódot	
Folyamat	(Mások) hatalma / akarata, korlátok, folytonosság, ellenőrzés	
Szereplők	Céltudatos szereplők: Szülők, egyház, iskola	
Az új generáció	Elfogadás vagy lázadás	

(Acock-Bengston 1978, Hoge-Petrillo 1978, Rosik-Gorsuch 1985, Luft-Sorell 1986, Kieren-Munro 1987, Clark-Worthington-Danser 1988, Kelley-De Graaf 1997, McGuire 2002, Sherkat 2003, Hunt 2005, Arweck & Jackson 2013)

A vallási szocializáció megközelítései

	Re-konstruktivista megközelítés	Konstruktivista megközelítés
Jellemzők	Az egyén magáévá teszi a mások elvárásai révén közvetített és domináns gondolkodás- és cselekvésmódot	Az egyén magas fokú önállósága a vallással, hittel kapcsolatos döntésekben
Folyamat	(Mások) hatalma / akarata, korlátok, folytonosság, ellenőrzés	Önálló út bejárása, kísérletezés, felfedezés
Szereplők	Céltudatos szereplők: Szülők, egyház, iskola	Önmagunk képviselője, megértő közösségek
Az új generáció	Elfogadás vagy lázadás	Nem passzív elfogadás, hanem produktív és közösségi innovátor, újító

(Acock-Bengston 1978, Hoge-Petrillo 1978, Rosik-Gorsuch 1985, Luft-Sorell 1986, Kieren-Munro 1987, Clark-Worthington-Danser 1988, Kelley-De Graaf 1997, McGuire 2002, Sherkat 2003, Hunt 2005, Arweck & Jackson 2013)

Fókuszban a hit szülő-gyermek közti átadása

- **A hagyományos vallási szocializációs modellben befolyásos szereplők mintáit veszi át az egyén** (szülők, kortársak, oktatási intézmények, vallási szervezetek)
- **Dilemmák:**
  - **Milyen esetben beszélünk sikeres transzmisszióról?**
    - Akkor ha van, vagy ha nincs szülőktől való eltérés?
  - **A családnak van elsődleges szerepe? Vagy más közösségeknek?**

A vallásosság öt dimenziója (Glock és Stark 1965, Hill és Hood 1999)

- 1. Ideológiai** (hit vallási tételekben, hitvallás)
- 2. Intellektuális** (a hitrendszer beható ismerete)
- 3. Rituális** (aktív részvétel vallási közösségekben és szertartásokon)
- 4. Tapasztalati** (vallási élmények, amelyek a felkeltik a vallási érzületeket)
- 5. Konzekvenciális** (A vallás által előírt értékekhez, normákhoz való igazodás)

Kutatási kérdések

- A gyermekek vallásossága azonos szülőkével? Ha igen, miért? Ha nem, miért nem?
- A vallásosság sikeresen öröklődött vagy megszakadt az átörökítési folyamat?
- **Az ötdimenziós modellből melyik dominált a vallásosság átvitelében?**
  - **Melyik dimenzió hiányzott a vallásosság elhagyásakor?**

A második generáció (szülők) vallása	A harmadik generáció (gyerekek) vallása	Interjúk száma
1. Vallásos az egyház tanítása szerint	1.1. A gyerek vallásossága azonos	3 interjú
	1.2. A gyerek vallásossága eltérő (maga módján)	2 interjú
2. Vallásos a maga módján	2.1. A gyerek vallásossága azonos	3 interjú
	2.2. A gyerek vallásossága eltérő (valláselhagyó)	2 interjú

NATIONAL RESEARCH, DEVELOPMENT
AND INNOVATION OFFICE
HUNGARY

PROJECT
FINANCED FROM
THE NRDI FUND
MOMENTUM OF INNOVATION

Szülők: Vallásosak az egyház tanítása szerint

A gyerek vallásossága azonos

	Szülő	Fiatal
Ideológiai (hit vallási tételekben, hitvallás)	Vallásos családi háttér, erős hit	Vallásos családi háttér, erős hit
Intellektuális (a hitrendszer beható ismerete)	A Biblia, mint a felfedezett igazság egyetlen forrása	Egyházi intézmények általi szocializáció (iskola, hittan)
Rituális (aktív részvétel vallási közösségekben és szertartásokon)	Aktív egyházi tagság, részvétel szertartásokon, imák gyakorlása	Kimutatható egyházi részvétel szertartásokon, imák gyakorlása
Tapasztalati (vallási élmények, amelyek a felkeltik a vallási érzületeket)	Pozitív tapasztalatok	Pozitív tapasztalatok, kisebb fiatalkori turbulenciák előfordulhatnak
Konzekvenciális (A vallás által előírt értékekhez, normákhoz való igazodás)	A hétköznapi életben erkölcsi felelősség és megfelelés	A hétköznapi életben erkölcsi felelősség és megfelelés

Szülők: Vallásosak az egyház tanítása szerint

A gyerek vallásossága eltérő

	Szülő	Fiatal
Ideológiai (hit vallási tételekben, hitvallás)	Vallásos háttér	Vallásos háttér
Intellektuális (a hitrendszer beható ismerete)	Bibliára épülő	Modern vallási nézetek begyűrzése, autonóm hitrendszer kialakítása
Rituális (aktív részvétel vallási közösségekben és szertartásokon)	Aktív egyházi részvétel szertartásokon, imák rendszeres gyakorlása	Ritka egyházi részvétel, imák
Tapasztalati (vallási élmények, amelyek felkeltik a vallási érzületeket)	Pozitív tapasztalatok	Pozitív tapasztalatok a felekezeti iskolából, de semmilyen más tapasztalat ezután
Konzekvenciális (A vallás által előírt értékekhez, normákhoz való igazodás)	A hétköznapokban erkölcsi felelősség és megfelelés	Nem ítéli el a vallásos nézeteket (csak a katolikus tanokat)

Szülők: Vallásosak a maguk módján

A gyerek vallásossága azonos

	Szülő	Fiatal
Ideológiai (hit vallási tételekben, hitvallás)	A szülők is maguk módján vallásosak Eltérő felekezeti háttérű 1. generáció	Maga módján vallásos Diverzifikáltabb vallásfelfogás Apa erősen vallásos, de nem egyházi értékek szerint viselkedett
Intellektuális (a hitrendszer beható ismerete)	Általános ismeretek	Általános ismeretek (hittan)
Rituális (aktív részvétel vallási közösségekben és szertartásokon)	Templomi részvétel, különösen nagyobb ünnepeken	Kényszerített templomi részvétel nagyobb ünnepeken, Saját gyermekre (4. gen) nem erőlteti
Tapasztalati (vallási élmények, amelyek felkeltik a vallási érzületeket)	Általános egyházi	Nincs vagy rossz vallási élmény („valláskárosultság”)
Konzekvenciális (A vallás által előírt értékekhez, normákhoz való igazodás)	A hétköznapi életben erkölcsi felelősség és megfelelés	Nem következetes, alkalmi

Szülők: Vallásosak a maguk módján

A gyerek vallásossága eltérő

	Szülő	Fiatal
Ideológiai (hit vallási tételekben, hitvallás)	Vallásosak a maguk módján Inkább gyenge	Elutasítja a vallás minden formáját
Intellektuális (a hitrendszer beható ismerete)	Gyenge ismeretek vagy azok hiánya	Ismeretek hiánya
Rituális (aktív részvétel vallási közösségekben és szertartásokon)	Ritka egyházi részvétel	Egyáltalán nincs egyházi részvétel Nem ad semmi pluszt
Tapasztalati (vallási élmények, amelyek a felkeltik a vallási érzületeket)	Általános ismeretek	Nincs vagy rossz vallásos élmény
Konzekvenciális (A vallás által előírt értékekhez, normákhoz való igazodás)	Nem következetes Vallási pótlékok (pl. amulett)	Hiányzó dimenzió

Következtetések

- Egyházas szülő és gyermek: Többnyire minden dimenzió mentén sikeres átörökítés ment végbe
  - Ugyanakkor amikor a szülők vallásossága megegyezik, a vallási átörökítést a generációk közös alkotó újítása jellemezte
- Egyházas szülő, maga módján vallásos gyermek: A különbség **nem** a *vallási tételekben való hit* vagy a *vallásgyakorlás* terén figyelhető meg
  - hanem a **vallási tapasztalatok**, a megszerzett **vallási tudás** és a **normákhoz igazodás** alakult másképpen
- Maga módján vallásos szülő és gyermek: Legnikább a **vallási élmény** hiányát vagy a rossz tapasztalatokat regisztráltuk
- Az elvallástalanodott gyermekek esetében szinte minden dimenzió mentén sikertelen transzmisszió figyelhető meg

Köszönjük a figyelmet!

NATIONAL RESEARCH, DEVELOPMENT
AND INNOVATION OFFICE
HUNGARY

PROJECT
FINANCED FROM
THE NRDI FUND

MOMENTUM OF INNOVATION